

матеріали ЗМІ та культурних інституцій. Мовна політика в українських ЗМІ регулюється законодавством, зокрема Законом України "Про забезпечення функціонування української мови як державної". Однак, на практиці спостерігаються проблеми, пов'язані з недостатнім використанням української мови, особливо в електронних ЗМІ та соціальних мережах. Російська агресія чинить значний вплив на мовний простір, збільшуючи присутність російськомовного контенту та посилюючи вплив російської пропаганди.

У сфері культури також спостерігаються проблеми, пов'язані з недостатнім використанням української мови. Російська культура продовжує чинити значний вплив на український культурний простір, що ускладнює формування національної ідентичності. Водночас спостерігаються позитивні тенденції розвитку українськомовної культури, зокрема в літературі, музиці та кіно.

Мовна ситуація в Україні потребує подальшого дослідження та вдосконалення державної мовної політики. Важливо забезпечити дотримання законодавства щодо використання української мови в ЗМІ та культурних інституціях, а також підтримувати розвиток українськомовної культури. Перспективи розвитку мовної ситуації в Україні залежать від консолідації зусиль держави, громадськості та культурних діячів. Для покращення мовної ситуації в Україні необхідно:

Посилити контроль за дотриманням законодавства щодо використання української мови в ЗМІ та культурних інституціях.

Розробити та впровадити ефективні механізми підтримки українськомовної культури.

Активізувати просвітницьку роботу щодо популяризації української мови.

Протидіяти російській пропаганді та впливу російської культури.

Дослідження мовної ситуації в Україні є важливим для формування національної ідентичності та розвитку української культури.

Список використаної літератури

1. Ладоня К. Ю. Неологізми в українській мові: сутність, визначення, принципи класифікації та функціонування. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Серія «Філологія». 2018. Т. 1. №36.
2. Струганець Л. В. Динаміка лексичних норм української літературної мови ХХ століття. Тернопіль: Астон. 2002.

Віталія Регуш,

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
Вільчинська Тетяна Пилипівна

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ СИНТАКСИСУ

В умовах глобалізації та комп'ютеризації традиційні методи навчання не завжди можуть ефективно задовольнити потреби учнів у засвоєнні складних мовних аспектів, зокрема синтаксису. Сучасні технології відкривають нові можливості для інтерактивного і персоналізованого навчання, даючи змогу зробити процес вивчення більш доступним і зрозумілим. Використання інноваційних інструментів не лише покращує засвоєння теоретичного матеріалу, а й сприяє розвитку критичного мислення, аналізу та практичного застосування мовних конструкцій. Саме тому інтеграція інноваційних технологій у процес навчання синтаксису є необхідною умовою для підвищення ефективності освіти та розвитку мовної компетентності учнів.

У науковій літературі значну увагу приділено теоретичним засадам формування методичних підходів до вивчення синтаксису, що відображено у працях провідних зарубіжних та вітчизняних лінгводидактів, зокрема С. Омельчук, Т. Аржанцевої, С. Одайника, С. Єрмоленко, І. Цоброва, І. Кухарчука, С. Карамана, О. Карамана, О. Біляєва, О. Горошкіної та інших. Проте, попри вагомий внесок цих учених, питання застосування інноваційних технологій у процесі формування синтаксичних умінь залишається недостатньо дослідженим у сучасній українській лінгводидактиці.

Мета запропонованого повідомлення – окреслити основні аспекти використання інноваційних технологій у процесі вивчення синтаксису, а також обґрунтувати їхню ефективність для формування сучасних мовних компетенцій.

Зазначимо, що одним із провідних аспектів інтеграції інноваційних технологій у вивчення синтаксису є застосування інтерактивних методів навчання, які сприяють активному залученню учнів у процес опанування матеріалу. Традиційні підходи, орієнтовані на механічне запам'ятовування правил, поступово поступаються місцем більш гнучким та адаптивним методам, котрі враховують потреби кожного учня та дозволяють ефективніше засвоювати мовні конструкції.

О. Пометун трактує інтерактивне навчання як організацію вчителем за допомогою певної системи способів, прийомів, методів освітнього процесу, заснованого на: суб'єкт-суб'єктних стосунках педагога й учня (паритетності); багатосторонній комунікації; конструюванні знань учнем; використанні зворотного зв'язку; постійній активності учня [6, с. 7].

Методичні принципи застосування інтерактивних методів навчання на уроках української мови включають: залучення до роботи всіх учнів (або більшості з них); заохочення активної участі школярів у навчальному процесі; самостійне визначення правил взаємодії в малих групах та їх дотримання (оптимальна кількість учнів у класі для ефективної роботи в групах не повинна перевищувати 30 осіб; підготовка школярів до співпраці як у великих, так і в малих групах) [1, с. 11].

Т. Кушнір, досліджуючи особливості використання інтерактивних методів навчання на уроках української мови, зокрема при вивченні теми синтаксису, виокремлює такі методи, що використовуються у межах цієї технології:

1. Мозковий штурм – це метод накопичення ідей щодо певної теми без попереднього критичного осмислення. Його мета – зібрати максимальну кількість думок та поглядів за короткий час. Спочатку учні записують свої ідеї самостійно, потім обговорюють їх у парах, а далі – у загальному класному обговоренні. Учителю спрямовує дискусію, коригує відповіді та може запропонувати додаткові питання для роздумів. 2. Метод «Мікрофон», що передбачає коротке висловлення кожного учня по черзі з використанням уявного або реального мікрофона, без коментування відповідей. 3. Метод ґрунування (асоціативний куш), який стимулює мислення, допомагає встановлювати зв'язки між поняттями і використовується для актуалізації знань та рефлексії. Учні записують ключове слово і додають до нього асоціації, після чого обговорюють отримані схеми. Дискусія дає змогу виявити різні точки зору з певної теми, але вимагає дотримання правил культури спілкування. Наприклад, під час вивчення складнопідрядних речень можна обговорити особливості їхньої пунктуації [4, с. 88].

Л. Галаєвська вважає, що доцільним під час вивчення синтаксису на уроках української мови є також використання ситуаційного методу (або методу кейсів), який передбачає навчання через аналіз реальних або змодельованих ситуацій. Кейс являє собою структурований навчальний матеріал, що допомагає перенести навчальний процес у практичну площину. Основна мета цього підходу – не просто оцінювати ситуацію, а навчитися її детально аналізувати. Окрім розвитку аналітичного мислення, метод кейсів сприяє перевірці знань, умінню виділяти головне, формуванню відповідальності та підготовці до сучасних реалій. За словами Л. Галаєвської, застосування кейсів розвиває аналітичні (вміння класифікувати й логічно мислити), практичні (перенесення теоретичних знань у реальні ситуації), творчі (пошук альтернативних рішень), комунікативні (ведення дискусій, аргументація позиції) та соціальні навички (оцінка поведінки, вміння слухати й підтримувати). Аналіз ситуацій не лише активізує навчання, а й стимулює зміни у сприйнятті й поведінці, допомагаючи усвідомити можливість вибору. Формування здатності приймати рішення є показником особистісної зрілості та відповідальності [2, с. 18].

Згідно з думкою І. Кухарчук та О. Карпенко, під час вивчення синтаксису можна використовувати лінгвістичну дискусію, яка сприяє інтерактивній взаємодії, активізує мовлення, мотивує до спілкування та обміну думками. Зазначений метод дозволяє залучити більшість учнів до обговорення, зіставити різні погляди, стимулювати критичне мислення та виховувати культуру мовленнєвого спілкування. Дискусія проходить у три етапи: орієнтація (створення сприятливої атмосфери й ознайомлення з проблемою), оцінювання (висловлення й обґрунтування ідей), консолідація (аналіз висновків, узгодження позицій та прийняття спільного рішення). На уроках української мови після вивчення синтаксичних тем доцільно організовувати обговорення таких питань: чи є граматична основа головною ознакою речення, чому члени речення поділяють на

головні й другорядні, як визначити складений присудок, чи завжди структурна схема речення є повною, чи є неозначено-особові речення повними, яка лексична специфіка називних речень та як вона впливає на їхню семантику, чи можуть однорідні члени речення належати до різних частин мови, а також чи є речення з однорідними присудками простими чи складними [3, с. 178].

Крім вищезазначених інтерактивних методів, ефективними при вивченні теми синтаксису на уроках української мови у ЗЗСО є такі методи, як рольові ігри та метод «Прес». Розглянемо їх більш детально. Рольова гра є методом організації колективної навчальної діяльності, що спрямований на формування та розвиток мовленнєвих умінь і навичок у ситуаціях, максимально наближених до реального спілкування. Вона передбачає розподіл учнів за ролями та розігрування різноманітних ситуацій, які відповідають темі гри. Метод рольової гри можна застосувати на уроках української мови при вивченні побудови різних типів речень. Учасники можуть виконувати завдання, в яких необхідно правильно визначити граматичну основу речення, скласти складне речення із двох простих або відокремлювати члени речення у вимірі конкретних комунікативних ситуацій. Використання рольових ігор допоможе учням практично застосовувати знання синтаксису та покращити власні мовленнєві навички.

Метод «Прес» застосовується в ситуаціях, коли існують різні точки зору щодо певної проблеми і необхідно чітко сформулювати та обґрунтувати власну позицію із цього питання. Його можна ефективно застосовувати на уроках української мови при вивченні теми синтаксису для формулювання та обґрунтування певної граматичної концепції чи правила. Наприклад, учням можна запропонувати визначити, чи є складне речення граматично правильним, а потім аргументувати свою точку зору за запропонованою структурою «Позиція – Роз’яснення – Приклад – Підсумок», що допоможе розвивати аналітичні навички та вміння чітко аргументувати свою думку. Використання методу «Прес» також стимулює активне сприйняття теоретичних понять синтаксису завдяки практичному застосуванню набутих знань [5].

Підсумовуючи вищевикладене, інтерактивні методи навчання синтаксису вважаємо дієвим засобом підвищення якості освіти. Вони не лише полегшують засвоєння складних мовних конструкцій, а й сприяють розвитку аналітичного мислення, комунікативних навичок та активного залучення учнів у навчальний процес.

Розглянуті методи, зокрема мозковий штурм, метод «Мікрофон», гронування, кейс-метод, лінгвістичні дискусії, рольові ігри та метод «Прес», забезпечують різноманітність у навчанні, створюючи динамічне освітнє середовище. Використання зазначених методів робить навчання більш захопливим для школярів і мотивує їх до активного вивчення української мови.

Список використаної літератури

1. Бойко О. В. Інтерактивні методи навчання на уроках української мови. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Т. 1. Вип. 32. С. 9–14.

2. Галаєвська Л. Методи активного навчання української мови в школі (на матеріалі синтаксису й пунктуації). *Українська мова і література в школі*. 2016. Вип. 6. С. 16–21.
3. Кухарчук І., Карпенко О. Інтерактивні технології навчання під час вивчення синтаксису у 8-му класі. *Сучасні тенденції та перспективи мовно-літературної освіти в Україні*. 2023. С. 166–188.
4. Кушнір Т. Використання інтерактивних методів навчання під час вивчення синтаксису в загальноосвітніх навчальних закладах. *Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. 2011. С. 86–89.
5. Лещенко Г. Комунікативна гра як засіб формування комунікативної україномовної компетентності школярів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nznuoaf_2013_40_53.pdf.
6. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ, 2007. 142 с.

Руда Васирина,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
Ткачук Олександр Миколайович

ОБРАЗ УКРАЇНИ В ЗБІРЦІ О.ОЛЬЖИЧА «РІНЬ»

Збірка “Рінь” Олега Ольжича займає особливе місце в українській поезії ХХ століття, відображаючи не лише поетичні зацікавлення автора, але й презентуючи глибинні роздуми про національну ідентичність та долю України.

Дослідження образної системи поетичного доробку Олега Ольжича є актуальним завданням сучасного літературознавства, оскільки дозволяє глибше осягнути національну ідею в контексті української поезії міжвоєнного періоду. Вже перша збірка Ольжича “Рінь”, видана у Львові 1935 року, містила авторську концепцію національної ідентичності, численні художні образи та символи пов’язані з темою батьківщини. Аналіз цих елементів дає можливість простежити специфіку національної ідеї в поетичному світі Олега Ольжича її зв’язок із загальними тенденціями національного відродження першої половини ХХ століття.

Олег Ольжич був не лише поетом, але й науковцем-археологом та громадсько-політичним діячем, не даремно його творчість відображає складні процеси формування національної свідомості українців у період між двома світовими війнами. Бачення поетом України формувалося на перетині наукового